

En brokiqt blandad bikett

Till Lennart Lundborg 90 år

En brokigt blandad bukett

Utskrift ges ut av Stiftelsen Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland
Detta är nr 18 i en löpande serie

Postadress: Kulturmiljö Halland, Tollsgatan 7, 302 32 Halmstad
Telefon: 035-19 26 00
E-post: kansli@kulturmiljohalland.se
Hemsida: www.kulturmiljohalland.se

Form och Layout: Anders Andersson
©2021 Kulturmiljö Halland och författarna
Tryck: Bulls Graphics, Halmstad 2021

ISBN 91-85720-67-4

UTSKRIFT 18

En brokigt blandad bukett

Till Lennart Lundborg 90 år

Red. Per Wranning

Tabula Gratulatoria

ANNELI ADAMSSON, VARBERG | BJÖRN AHNLUND, SLÖINGE | ANDERS ANDERSSON,
KÄLLSJÖ | CHRISTINA ANDERSSON-WIKING, VARBERG | OLOV ANDREASSON, STENINGE
ÅSA AXBERG, TRÄSLÖVSLÄGE | HANS BERGFAST, FALKENBERG
EVA BERTTSSON MELIN, VARBERG | LENA BJUGGNER, LAHOLM | MONICA BÜLOW BJÖRK,
TYLÖSAND | MARIA BONDE, GLOMMEN | DANIEL BORGMAN, HALMSTAD
LENNART CARLIE, HÄSSLEHOLM | JONAS CARLSSON, HALMSTAD | PÄR CONNELID,
VARBERG | JOHAN DAHNBERG, FALKENBERG | LISBETH ELIASSON, FLENINGE
PETRA ERIKSSON, FALKENBERG | MARIANNE FOGHAMMAR, LIDINGÖ | MATS FOLKESSON,
HEBERG | TINA FORS, UPPSALA | JOAKIM GOLDBAHN, ADELAIDE | ANN-SOFIE GRÄSLUND,
UPPSALA | BO GRÄSLUND, UPPSALA | CHRISTER GUSTAFSSON, HÖGANÄS
STEFAN GUSTAFSSON, HALMSTAD | PATRIK HALLBERG, GULLBRANDSTORP
CURRY HEIMANN, GÖTEBORG | HANS HELANDER, HALMSTAD | KERSTIN HULTIN,
HALMSTAD | ANDERS HÅKANSSON, GLOMMEN | LEIF HÄGGSTRÖM, FOTSKÄL
MAGNUS JENSNER, LIMHAMN | ANDREAS JOHANSSON, OKOME | OLA KADEFORS,
HALMSTAD | STEFAN KEJLBERG, HALMSTAD | BRITT-MARIE LENNARTSSON, VARBERG
EVELINA LINDBLOM, HALMSTAD | INGA LINDÉN, GETINGE | LARS LUNDQVIST, VISBY
SVEN LUNDSTRÖM, TRELLEBORG | MARIANNE LÖNN, JÖRLANDA
BETTY-ANN MUNKENBERG, LINDOME | MATS NILSSON, STENINGE | JENNY NORD,
HÖGANÄS | LENNART NORDQVIST, LAXVIK | LINN NORDVALL, GÖTEBORG | CARL PERSSON,
HALMSTAD | BJÖRN PETERSEN, HALMSTAD | JOHANNA PETERSSON, HALMSTAD
WIVI-ANN REIT, GÖTEBORG | CAMILLA ROSBERG, FALKENBERG | CHRISTINA ROSÉN,
MORJHULT | ERIK ROSENGREN, LAHOLM | LOTTA SANDBERG, HALMSTAD
CHARLOTTE SKEPPSTEDT, ÄNGELHOLM | LENA SOMMESTAD, UPPSALA | JÖRGEN STREIFFERT,
KUNGSBACKA | BO STRÖMBERG, HALMSTAD | JAN SVENSSON, FALKENBERG | FIA TEGNHED,
STENINGE | STINA TEGNHED, STENINGE | CLAS TOLLIN, STOCKHOLM
CHRISTINA TORELD, FJÄLLBACKA | GUSTAF TROTZIG, STOCKHOLM | BENGT WESTERGAARD,
MÖLNDAL | PABLO WIKING-FARIA, VARBERG | PER WRANNING, FALKENBERG
ANNA VUJIN, HALMSTAD | GISELA ÄNGEBY, FJÄRÅS

Innehåll

Tabula Gratulatoria 4

PER WRANNING:

Förord 7

LARS LUNDQVIST:

Lennart Harald Valdemar Lundborg från Linköping 9

PÅR CONNELID:

Längs Tjolöholms stigar 13

LEIF HÄGGSTRÖM:

Säljägare i Gröninge 34

BO GRÄSLUND:

Gullnar tǫflur i Vǫluspá och folkvandringstidens guldbrakteater 45

CLAS TOLLIN:

Lantmätaren Johan Söderling och den geometriska jordeboken M2 50

ERIK ROSENGREN OCH LENA BJUGGNER:

Det gyllene spännet från Munkagård i Ysby socken – insulärt, profant och skandinaviskt 66

MAT'S FOLKESSON:

Bemannade fyrplatser i Hallands län 70

GISELA ÄNGEBY:

I synliga skepp begravdes bronsålderns rituella specialister 90

BO STRÖMBERG:

Arkeologi – ”en framåtsyftande forskningsprocess för kunskapsuppbyggnad” 105

MONICA BJÖRCK BÜLOW:

Bildminnen 116

SVEN LUNDSTRÖM:

Från Hanhals till Hasslöv på bildningsresa 118

JOAKIM GOLDBAHN:

Bohuslänska vingslag – en essä om Carl Georg Brunius, hållristaren
från Tanum 122

CHRISTER GUSTAFSSON:

Hallandsmodellen 138

PER WRANNING:

Kung Ise och T. J. Arne – ett snart hundraårigt frågetecken rätas ut 152

CARL PERSSON:

Gettersö i Bolmen – en gropkeramisk boplat i Lagans vattensystem 166

ÅSA AXBERG:

Oscar Ohlson – en Hallandsmålare 179

JOHAN DAHNBERG:

Lennart Lundborg – den vandrande folkbildaren 182

STINA TEGNHED OCH ÅDEL VESTBÖ-FRANZÉN:

I gravhögarnas landskap 184

Författarpresentation 218

PER WRANNING

Kung Ise och T. J. Arne – ett snart hundraårigt frågetecken rätas ut

I Hallands Konstmuseums fotoarkiv finns en bild som har förbryllat mig under många år. Fyra välklädda herrar sittandes på toppen av en gravhög som de just är i färd med att undersöka. Bildtexten lyder *"Laholms Landsförsamling. Laholm, Herrarna fr v dr Kjellmark, Växjö, fil. dr. J E F af Klercker, antikvarie T J Arne och kyrkoherde V Evald, Östra Karup. Vid undersökning av en Kung Ises grav sommaren 1924."* (Fotonummer T007139).

Fotot och den vidhäftade informationen har av förklarliga skäl givit upphov till förståelsen att T. J. Arne undersökte Kung Ises hög sommaren 1924, en uppgift som där- efter har kommit att florera i ett flertal sammanhang. I vissa av dessa fall refereras även till en artikel om undersökningen, publicerad i Hallandsposten 19/8 1924. Men var det verkligen så? Varför är i så fall inte mer känt om händelsen och framförallt om resultaten?

För att gå till botten med denna gåta kände jag att det var dags att försöka återskapa vad som egentligen hände där och då under Arnes hallandssejour sommaren 1924. Tack vare Hallandspostens bevakning går det att få fram en relativt god kronologi kring händelseförloppet och tack vare Victor Ewalds alltid lika initierade undersökningsredo- visningar får vi veta mer om metod och resultat.

Arne och Ewald

Arkeologen T. J. Arne (1879–1965) anställdes på Historiska Museet i Stockholm redan 1902 och blev 1909 föreståndare för museets järnåldersavdelning. Arne föddes som Tu- re Algot Johnsson och lade till efternamnet Arne 1902. Mellan 1901 och 1937 var Arne i fält varje år och kom således att göra mängder med undersökningar såväl i Sverige som utomlands, bland annat i Ryssland, Ukraina och Iran (Jansson 2020:137ff). Även till Halland blev det ett antal undersökningsresor under årens lopp. Arnes halländ- ska inventeringar och undersökningar finansierades till stor del av disponent Edward L:son Berger, chef för Malcus Industrier i Halmstad. I Riksantikvariens årsredogörelse 1922 framgår det att Arne under sommaren 1922 i Halland hade "...företagit besikt-

Fotot som gav upphov till artikeln, här i kolorerad version av Andreas Johansson, Hallands Konstmuseum. T. J. Arne, här nummer två från höger. Fotograf okänd.

ningar, varvid en hel del fasta fornlämningar fotograferats och uppmäts". Bland annat tillvaratogs fynd vid Sperlingsholm i Övraby sn, i Snöstorps sn och i Fröböke, Breared sn. Dessutom hade Arne företagit antikvarisk-topografiska undersökningar i Käreby (sannolikt menas Tjärby), Vapnö och Veinge socknar (Janse 1923:VII). Ett av de undersökta objekten var den stora Vessingehögen i utkanten av Veinge stationssamhälle, vilken visade sig vara så omfattande att arbetet beslutades återupptas året därpå. Dessa undersökningar var de första riktiga arkeologiska undersökningar som hade utförts i södra Halland sedan Montelius var här drygt trettio år tidigare och väckte därför stort intresse, både via välbesökta föredrag och via upprepade inslag i lokalpressen. En som blev uppenbart intresserad var den redan mycket fornlämningsintresserade, tio år äldre Victor Ewald (1869–1930), kyrkoherde i Östra Karup, som kontaktade Riksantikvarieämbetet i Stockholm och bad om att få vara Arne behjälplig under sommaren 1923.

Sagt och gjort, sommaren 1923 anslöt Ewald till Arnes fortsatta undersökningar av Vessingehögen. Detta blev starten på en mycket god vänskap mellan Ewald och Arne och den förstnämnde skulle komma att delta i ett flertal av den sistnämndes under-

sökningar i södra Halland under åren 1923–1925 (Arne 1930). Även om vi inte med hundra procents säkerhet kan säga exakt vilka grävningar Ewald deltog i, så kan man tveklöst fastslå att denna sommar blev startskottet för hans arkeologiska gärning i fält. Av en ren slump sammanföll detta med att Sigurd Curman samma år tillträdde som ny Riksantikvarie. Curman hade stora planer för hur ämbetet skulle utvecklas och planerade att använda sig av intresserade lärare som ombud runtom i landet. Ewald var ingen lärare, men likväl en mycket intresserad och sakkunnig akademiker, dessutom sannolikt med än mer auktoritet i hembygden än vad en lärare hade vid denna tid. Ewald bör med andra ord ha framstått som klippt och skuren för dessa nya planerade ombudsuppdrag: *"Från denna tid (1923, min anmärkning) blev han en av Riksantikvariens mest hängivna medhjälpare..."* (Arne 1930, Lundborg 1969).

Kung Ise, Vitsøn, Montelius och Ewald

Kung Ises hög, Laholmsområdets största och mest praktfulla hög tronar pampigt i sin ensamhet mitt ute i den flacka åkermarken i Köpinge norr om Lagan. Högens läge och imponerande dimensioner – 35 meter i diameter och 4,7 meter hög – har med all sannolikhet bidragit till att den fått funktion som landmärke, en naturlig nod i den flacka fullåkersbygden. En 2,6 meter hög rest sten – Laholms landsförsamlings enda resta sten! – ett drygt trettio meter öster om högen indikerar att gravhögen likt en magnet dragit till sig fler begravningar under senare tider, i detta fall med stor sannolikhet under järnåldern. Sekundärbegravningar under järnåldern i eller omedelbart invid gravhögar från bronsåldern är ett relativt vanligt fenomen. Som ett närliggande exempel kan nämnas det förromerska brandgravfält som 2003 påträffades omedelbart invid Snickers hög – Laholmstraktens andra "gigant" (27 meter i diameter, 3,8 meter hög) knappt tre kilometer uppströms, på Lagans sydsida (Perneby 2003a, 2003b, Wranning 2015:151).

Vi vet via senare års metalldetekteringar i området (inom ramen för Kulturmiljö Hallands projekt LAHUND) att det rätt intensiva aktiviteter i högens närområde under såväl vendel- och vikingatid som tidig medeltid. Sönderklippta arabiska mynt indikerar att det bland annat kan ha rört sig om handelsaktiviteter (Bjuggner m. fl. 2010). Sannolikt har noden Kung Ises hög varit en perfekt plats att stämma träff vid, ett landmärke nästan alla kände till och ingen förbipasserande kunde missa. Det är inte helt oävet att dessa aktiviteter utgjorde embryot för Köpinge bys framväxt och således torde alltså Kung Ises hög kunna sägas ha varit en bidragande faktor till Köpinge bys läge. På det tidiga 1800-talets skifteskartor finnes vi högen centralt belägen i byns inägor, på en av åkerlapparna med områdets högsta bonitetsvärden (Bjuggner m. fl. 2003).

Kring ett så prominent monument skapas det oundvikligen berättelser och myter. Ett par snarlika sägner anspelar till högens imponerande dimensioner; i båda fallen rör det sig om bönder som kör vilse (en gång på natten, en gång i tät dimma) och följer en förmodad bergvägg i timme efter timme tills de inser att de i själva verket kört varv efter

varv runt Kung Ises hög! (Carlie 2002:58f). Enligt en annan gammal sägen så försökte några bönder att gräva ut Kung Ises hög, men medan de grävde såg de hemåt och där stod deras gårdar i brand – Kung Ise hämnades på detta sätt då han inte ville bli framgrävd. Det sades också att den resta stenen vände sig ett varv vid doften av nybakt bröd (Viking & Fors 1995). Dock har jag inte hittat någon sägen eller tradition kopplad till namnet Kung Ise, när detta uppstod är höljt i dunkel. Vi vet dock tack vare det sena 1600-talets *Rannsakningar efter Antikviteter* att åtminstone delar av namnet funnits med i minst 350 år (Stahre 1992).

Rannsakningarna var ett påbud från Collegium Antiquitatum vid Uppsala universitet som i mitten på 1600-talet gick ut till landets samtliga präster; med antikvarien Johan Hadorph (sedermera Riksantikvarie) som organisatör ville man göra en inventering av landets alla fornlämningar. Hur det nationella projektet lyckades som helhet vet jag inte, men Lennart Carlie har i sin artikel om rannsakningarna i Halland (Carlie 1998) visat vilket påtagligt ointresse påbudet mötte från Hallands prästerskap. Uppropet fick gehör endast från tjugo av länets socknar och i de flesta av dessa tjugo fall rör det sig om mycket knapphändiga uppgifter. En som dock hörsammade uppropet var Laholmspastorn Hans Vitsøn (pastor i Laholm under åren 1660–1672). Med hjälp av information från sockenmän kunde han upprätta en sammanställning över inte mindre än fyra namnsatta företeelser i trakten: Drottningvadet nedströms Lagaholm och sägnen om Drottning Margaretas överfart där, tre gravhögar vid ”Ristæ Marck”, kallade ”Ristæ Höje”, en hög på Lilla Tjärby vång kallad LyngHöje samt Kung Ises hög:

”Vtj Köbinge Vang j Höje kaldis JisHöje, vtj hvilken shal verre begroffvidt en Kempe ved nafn Jjse.” (Stahre 1992:221)

Vitsøns kortfattade brev avslutas:

”Videre viste SogneMänderne icke at referere, nogen Antiquitet af nogen Sort. Mel ellers erre baade her oc der j Sognen mange Smaa Höje med smaa søer som män ej vud nafn paa.”

I detta sammanhang kan som en liten jämförelse nämnas att det i skrivande stund (maj 2021) finns 58 registrerade fornlämningar inom Laholms stad och 216 stycken inom Laholms landsförsamling. Den kortfattade informationen från 1668 talar sitt tydliga språk: dåtidens kunskapsläge kring fornlämningar var minst sagt mycket svagt och företeelsen verkar heller inte ha upplevts som något nämnvärt intressant. Likväl har den stora gravhögen på Köpinges inägor såväl ett namn som en tradition kopplad till sig. Tillmålet *Kung* lyser ännu med sin frånvaro, men kämpen *Ises* hög var av allt att döma ett välkänt begrepp i bygden, alltför prominent för att negligera ens för den mest motvillige och ointresserade präst.

Kyrkoherde Victor Ewald, Riksantikvariens alltid lika noggranna ombud i södra Halland, beskriver i sin inventering ”Fasta fornminnen i Höks härad” högen enligt följande:

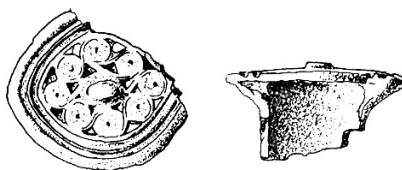
18. Gravhög i Köpinge 4:3, ägare Johan Johansson. Ligger 100 m. norr om kraftledningen och cirka 700 m. söder om Köpinge by. Är Syddhallands högsta gravhög och kallas Isehögen eller Kung Ises hög. Diametern 33 m. Höjd 5,06 m. Bevuxen med hög gran och björk. Överst bildar högen en plåt av 9,5x10 m. Ättehögen synes vara väl bevarad. Det kan emellertid ifrågasättas, om den plana ytan överst å högen icke är ett minne från någon gammal "undersökning" av högens topp, som då blivit utjämnad. Till denna reflexion ledes man av den märkliga uppgiften, som professor Oscar Montelius lämnar då han uppräknar en del lösfynd från Laholms stad och landsförsamling. Han meddelar nämligen att i Hallands Fornminnesförenings årsskrift för år 1872 å sid. 140–141 följande:

Å Tjärby ägor fann man år 1851 i en hög som kallas Ishög: Översta delen eller knappen till ett svärdsfäste av brons = W. 129 med dubbel-spiralornamenter på den övre ytan (som dock ej är rombisk utan brett spetsoval). Mellanrummen mellan spiralerna äro fyllda med en mörkbrun massa, troligen harpix. Inuti knappen finnes spår av en gulaktig lerkärna, över vilken den är gjuten. Övre ytans längd c:a 60 mm. Bredd 50. Knappens höjd 26'.

Fyndet förvaras i Uppsala universitets Museum. Troligen åsyftas Isehögen i Köpinge, som M. förväxlat med det närbelägna Lilla Tjärby (Ewald 1928:132–134).

Den lilla svärdsknappen avbildas med löpnummer 1652 i Andreas Oldebergs sammanställning över bronsfynd från äldre bronsålder (Oldeberg 1976). Även här sägs knappen ha hittats år 1851 i Ises hög i Tjärby socken. Varken Oldeberg eller Montelius periodbestämmer knappen, men utifrån Montelius kommentar "...dock ej rombisk, utan brett spetsoval" i kombination med hans distinktioner av föremålstypen i "Minnen av vår Fornrid" (1917:38, 44) kan man sluta sig till att den troligen bör knytas till p. II (1500–1300 f.Kr.).

Figur 2: Svärdsknappen som möjligen hittats vid rougrävning i Kung Ises hög år 1851. (Hämtat ur Oldeberg 1976)

Men låt mig backa lite. Den kunnige och initierade Victor Ewald ger alltid i sina böcker målande och exakta, mycket läsvärda beskrivningar av de undersökningar han har deltagit i. Som ett gott exempel kan nämnas den minutiöst noggranna, 43 sidor långa redovisningen av undersökningen av Lugnarohögen 1926, där han även för ingående diskussioner kring tolkningar och dateringar. På fotot från 1924 är ju Ewald en av del-

tagarna. Varför i hela fridens namn nämner han då inte undersökningen med ett ord när han fyra år senare skriver om Kung Ises hög?

Augusti 1924

En sak som är direkt slående är vilket fantastiskt stort intresse Arnes undersökningar rönt i lokalpressen. Via en strid ström av inslag av varierande storlek kunde Hallandspostens läsare följa undersökningarna i stort sett dag för dag. Av allt att döma anlände T. J. Arne till Halland under första helgen i augusti 1924. I Hallandsposten måndag 4/8 1924 finner vi rubriken:

"D:r Arne i Veinge för fornforskning"

Redan här finner vi också en – åtminstone för mig – tidigare totalt okänd nyhet. Undersökningarna av Vessingehögen påbörjades ju som ovan nämnt redan 1922 och fortsatte 1923 – det är för övrigt dessa två år som Ewald anger som undersökningsår i sin redovisning av grävningen (1929:95ff) – men av denna lilla HP-notis framgår det att undersökningarna av högen även kom att fortsätta under 1924:

"Enligt vad Hallandsposten erfarit har fild d:r A.T. Arne nu anlänt till Veinge för att undersöka forngravar. Vi hade i går ett samtal med d:r A., som förklarade att det närmast gällde att slutföra undersökningen av Vessingehögen. Meningen är sedan om pengarna för ändamålet räcka till att göra en undersökning även i södra Halland."

Dagen därpå, tisdag 5/8, följer en längre artikel i Hallandsposten under rubriken:

"Den fortsatta undersökningen av Vessingehögen – En intressant efterskörd från fjolårets storslagna fynd"

Artikeln ackompanjeras även av ett foto på "den väldiga ättehögen". Den ej namngivna journalisten skriver: *"Själva hällkistan var av så väldiga dimensioner att lyftkranar måste komma till användning för lättande av kistans tak bestående av en flat stenhäll av flera meters yta."* och refererar då av allt att döma till grävningen 1923. Nu – 1924 – var det istället genomgrävning av de återstående sidopartierna som återstod och HP skriver att *"några mera märkliga fynd eller sådana som på något sätt skulle förändra teorierna om gravens ålder, väntas icke"*. Dock *"...väntas flera vackra och intressanta fynd till belysande av människornas liv vid tiden för 'historiens gryning' och dessförinnan"*.

I nästföljande artikel, torsdag 7/8, framgår redan av rubriken:

"Utgrävningen i Veinge avslutas i dag – Stenblock av en ännu äldre grav funna i högen"

...att efterundersökningen faktiskt hade givit mer spännande resultat än väntat. Det står nu klart att en äldre grav – sannolikt en gånggrift – funnits på plats, men som de-

molerats när den stora hållkistan anlades. Trots dessa oväntade resultat hann Arne mitt under grävningens gång även ta en avstickare till Hishult, för att där titta på en fornhög invid kyrkan: *"Församlingens kyrkoherde hade för någon tid sedan tillskrivit d:r Arne och föreslagit en undersökning av högen. Antikvarien har emellertid så kort tid till sitt förfogande, att det icke låter sig göra. Han inskränkte sig i går till att uppmäta högen, som höll icke mindre än 24 meter i diameter".* Nej, Arne hade inte tid för några grävinsatser i högen i Hishult, men *"däremot torde Laholmstrakten få ett mera allvarligt besök av d:r Arne, som under de närmast följande dagarna torde komma att sysselsätta sig med undersökning av några fornminnen på Laholms stadsjord"*.

Vad Arne kom att ägna sig åt under fredag, lördag, söndag 8–10 augusti framgår tyvärr ingenstans, men vi får väl förmoda att han faktiskt höll ledigt efter denna intensiva första grävvecka.

Tisdag 12/8 är det dags för nästa inslag i Hallandsposten, där det refereras till de, under måndagen den elfte, påbörjade undersökningarna i trakten av Laholm.

"En hög från bronsåldern har undersökts. Tvenne krukor och bronsföremål har anträffats"

"I enlighet med vad Hallandsposten för ett par dagar sedan meddelade fortsatte forngravningarna i Halland, på måndagen i Laholmstrakten, där en större hög söder om Laholm blev föremål för antikvarien fil. d:r A.J. Arnes studium [...] I mitten av högen påträffade man en större urna, som på grund av det stora trycket gått sönder. Den innehöll aska och benrester. Mot kullens södra kant hittades en mindre tämligen oskadad kruka, vari bl. a. hittades ett stycke av en bronsnål. I högen fanns dessutom åtskilliga föremål från bronsåldern såsom en del av en såg av brons och en del bronsfragment, som måhända tillhör sågen."

Den undersökta högen i fråga var av allt att döma RAÄ 3:1 Laholms stad (numera med den sorgligt opersonliga beteckningen L1996:5784), belägen på Kullsgårds ägor, idag i omedelbar anslutning till industriområdet Nyby. Gravhögens dimensioner uppgår enligt Forsök till 11 meter i diameter och 1 meter hög. Undersökningen omfattade av någon anledning endast ett parti i mitten, 6,5x5 meter stort, inom vilket ett par sekundärgravar påträffades. Det framgår dock ingenstans varför man valde att ej gräva ned till botten.

Redan dagen därpå, onsdagen den 13/8, följer nästa reportage i Hallandsposten. Under rubriken:

**"Utgravningen invid Laholm ger nya fynd.
Ännu en vacker bronsåldershög undersökt"**

..får vi veta att vid journalistens besök under tisdagen 12/8 har man under dagen hunnit avsluta och återställa den hög man undersökte under måndagen (RAÄ 3:1 alltså). Även den nu påbörjade, så kallade Mellomhögen, ligger på markägaren J P Karlssons ägor i Kullsgård, Nyby. Av allt att döma rör det sig alltså denna gång om den 13 meter i dia-

meter stora och 1,5–1,6 meter höga gravhögen Laholm RAÄ 2:1 (L1996:5252), belägen cirka 85 meter nordnordväst om RAÄ 3:1. Högen innehöll en centralgrav med lämningar efter en ekkista och ett starkt förmultnat skelett, invid vilket ett greppungesvärd från p. III, inlindat i björknäver, låg. I högen fanns även fyra (eller fem?) sekundärgravar i form av urnegravar från yngre bronsåldern (Lundborg 1972:17).

I Riksantikvariens årsberättelse (Curman 1924) redovisas undersökningen mycket kortfattat och med referensen till fyndnumret SHM 17691 beskrivs ekkistegraven och det trasiga svärdet "...med träslida, foder av ylle och lindning av näverremsor". I Statens Historiska Museers fyndkatalog visar sig dock detta nummer vara kopplat till fynden från en grav i Tjärby, Arnes nästa anhalt under denna halländska sejour (se nedan).

I detta sammanhang kan det vara på sin plats att ställa sig lite frågande till det angivna namnet *Mellomhögen* (enligt Lundborg *Mellanhögen*). Detta namn nämns nämligen inte i Fornsök. Dock är gravhögen Laholm RAÄ 1:1 drygt 500 meter norr därom benämnd *Mellanhögen* i Fornsök. Kan möjligen en sammanblandning ha skett i samband med 1980-talets inventeringar och namnet därmed numera vara kopplat till fel hög?

Inom parentes kan här nämnas att även denna gravhög trots sina betydligt blygsammare dimensioner verkar inneha samma "magnetiska dragningskraft" som jag tidigare nämnt i fallen Kung Ises hög och Snickers hög. I samband med plöjning på tidigt 1950-tal påträffades nämligen en flatmarksgrav (Laholm RAÄ 2:2) i form av en urna med en kremerad individ nedsatt i åkern endast sjutton meter väster om högen. Även här anar vi med andra ord tendensen att gravhögen verka ha "dragit till sig" fler, yngre gravar.

Den namnlöse journalisten skriver:

"När Hallandspostens medarbetare på eftermiddagen gjorde ett besök vid utgrävningen hade arbetarna just börjat spada bort det översta lagret. Förutom antikvarien Arne befunno sig på platsen en hel liten stab kända arkeologer såsom folkskoleinspektör d:r Knut Kjellmark från Växjö, kyrkoherde V. Ewald från Östra Karup och docenten Klercker från Lund. Alla avvaktade med stort intresse vad som skulle komma i dagen."

Den uppmärksamme läsaren noterar här att det alltså är exakt samma sällskap på plats som personerna på fotot som gav upphov till min artikel. HP fortsätter:

"Denna trakt är för övrigt synnerligen rik på vackra och ståtliga fornhögar. Mäktigast bland dem reser sig den s.k. Kung Ises hög vid Kristinelund, också inom Laholms stadsområde. Den är av synnerligen storslagna mått, beklädd med grov barrskog. Den har aldrig veterligen varit undersökt, om man ej skall räkna den skattsökargrävning som en(oläsligt)... dräng för några år sedan satt igång med men tack vare förnuftigare grannars ingripande fick avbryta innan någon skadegörelse hann ske. Arkeologerna har nog länge haft ett gott öga till den ståtliga gravhögen, men mecenater efterlyses, ty kostnaden för en utgrävning av denna hög beräknas kosta minst tusenlappen."

Jag läser om detta stycke ett par gånger och två frågor väcks i mitt huvud; kan det möjligen vara vid den omnämnda rovgrävningen som den tidigare nämnda svärdsknappen påträffades? HP skriver "för några år sedan" men fyndet lär ju enligt Montelius ha gjorts 73 år tidigare, kan det likväl härröra från samma tillfälle? Detta får vi förstås aldrig något svar på tyvärr. Mitt andra frågetecken är desto större: undersökte de alltså inte Kung Ise sommaren 1924? Men fotot då? Var det kanske så att det med kort varsel likväl dök upp en välvillig mecenat?

Samma dag, onsdag 13/8, innehåller HP även en annons rörande *Hallands tredje hembygdsting*. Annonsen lyder i sin helhet:

"å läroverkets aula i Halmstad söndagen den 17 aug kl 1 e.m. Tal av landshövding Mörner. Mötesförhandlingar. Prisutdelning. Föredrag av Antikvarien T. J. Arne och Rektor David Arill. Allmogemusik. Utställning. Kl 4 e.m. utfärd till Tylösand. Anmälan om deltagande däri till J. W. Ingman, Halmstad. Entré: 50 öre".

Lördagen den 16/8 är det dags för nästa inslag i HP, under rubriken:

**"Från fornforskningarna i södra Halland.
Undersökning av en bronsåldershög i Tjärby har påbörjats"**

..upplyser artikeln om att undersökningen av de båda bronsåldershögarna i Nyby vid Laholm avslutades på torsdagen den 14/8 "...utan att ge några mera märkliga resultat utöver de fynd, som gjordes på onsdagen". Vidare får vi veta att man under fredagen den 15/8 påbörjade undersökningen av en gravhög i Tjärby. Arbetet kunde dock inte slutföras "...på grund av det intensiva regnandet, men vid den undersökning som medhanns, upptäcktes i högen tvenne s.k. brandgravar, d.v.s. gravar där man bränt av liket. Vidare påträffades en rakkniv av brons samt en nålspets, likaledes av brons. Högen befanns även innehålla en hållkista, vilken kommer att närmare undersökas idag om vädret tillåter."

Märkligt nog illustreras denna artikel av ett foto från Påarpsgravfältet, med bildtexten "Ett gravfält vid Påarp som kommer att utgrävas i dagarna". Dock ges ingen som helst mer information kring detta påstående i artikeln. Av allt att döma är fotografiet inte taget 1924, utan härrör snarare från Arnes kartering av Påarpsgravfältet 1923 (Janse 1923).

Undersökningen av den cirka 20x18,5 meter stora och 2,65 meter höga gravhögen i Tjärby – den sydligaste av tre i gravgruppen Gröthögarna (RAÄ Tjärby 12:3, L1996:1309) – kom att pågå 15–19 augusti. Anledningen att just denna hög valdes var att dess östra sida hade skadats så svårt att takhällarna till en liten stenkista – en sekundärgrav – hade blottlagts. Utanför kistan hittades en grav, en lerklädd brandgrop i vilken brända ben, en rakkniv med S-fomigt skaft och en fragmentarisk bronsnål påträffades. I nivå med stenkistans ena takhäll fanns ytterligare en grav med brända ben och i kistan slutligen fanns också en liten mängd brända ben. Således allt som allt tre sekundärgravar (Ewald 1929:15ff). Varför denna undersökning tog så jämförelsevis

lång tid framgår ej. Gissningsvis höll man helg lördag–söndag 16–17/8, men kanske fortsatte även det intensiva regnet under flera dagar?

En intressant sak att notera är att Ewald i sin redovisning här nämner att *”talrika jordprov togos...”* (aa:19), någon likande kommentar görs aldrig rörande övriga undersökningar sommaren 1924.

Måndag den 18/8 ger Hallandsposten ett referat (rubrik saknas) kring söndagens föredrag, där *”antikvarien fil d:r T. J. Arne gav[...]en skildring om Fornforskningarna i Halland denna och föregående sommar. Vad d:r Arne meddelade har i allt väsentligt redan varit omtalat i denna tidning.”* Arne sade även att det såväl för vetenskapen som för befolkningen i orten är ett kärt önskemål att flera av gravhögarna ska bli undersökta. Frågan är dock om medel kan erhållas. Det ser dock inte omöjligt ut att *”Laholms stadsfullmäktige låta sig intressera för saken och lämna anslag och att andra organisationer eller enskilda sedan följa exemplet. I så fall torde en fortsatt undersökning av några av de vackraste högarna, däribland Kung Ises hög, nästa sommar komma till stånd.”*

Nästa sommar? Men var är då bilden med de fyra välklädda herrarna tagen? Svaret får vi (om dock än aningen kryptiskt) i tidningen dagen därpå.

I Hallandsposten tisdag 19/8 finns tre foton samlade under rubriken:

**”Några bilder från sommarens utgrävningar i Halland.
Vad man kan vänta av fortsatta forskningar nästa sommar”**

Ett av fotona är snarlikt det i museets samlingar och de är av allt att döma sannolikt tagna minuterna efter varandra. Bildtexten lyder *”Framstående fornforskare vid utgrävningen i Laholm”*, därefter radas namnen upp, precis som på bilden i arkivet. Det enda som skiljer är att här syns även en femte person; längst till höger syns museiintendent Ingman från Halmstad. Bilden därnäst, med ett formligt myller av människor, ackompanjeras av bildtexten *”Från utgrävningen av den ena av förnhögarna vid Laholm”*. Gissningsvis rör det sig om samma gravhög som där porträttbilden är tagen. Sannolikt togs båda dessa bilder vid journalistens tidigare redogjorda besök tisdagseftermiddagen den tolfte augusti. Under den tredje och sista bilden lyder bildtexten *”En av Hallands största och vackraste förnhögar, den s.k. Kung Ises hög vid Kristinelund, Laholm, för vars utgrävande finnas ett stort intresse bland arkeologerna. Mecenater efterlysas!”*

Därunder följer en kort resumé där det framgår att undersökningen i Tjärby avslutades under måndag 18/8 och att årets grävsäsong därmed är att betrakta som avslutad. Arne är mycket nöjd med resultaten och

”...anledning finnes at tro, att nya och mera omfattande utgrävningar nästa sommar skola komma till stånd i södra Halland. Om medel erhållas, så att en undersökning av de största och praktfullaste högarna, såsom t. ex. den s.k. Kung Ises hög, blir möjliggjord, kan man vänta många upptäckter, som överträffa dem som gjorts både denna och föregående sommar. Ett sådant monument som

Kung Ises hög, vilken formligen ger karaktär åt hela landskapet, torde icke ha anlagts utan att i detsamma gömts dyrbarheter eller åtminstone gravbyggnader av större värde och prakt än vanligt." För den läsare som ögnar texten snabbt, bara läser rubriken och tittar på bilderna, eller är det minsta ouppmärksam så förefaller bildserien tveklöst vara från samma plats; en närbild från grävningen, en utzoomad bild från den samma och slutligen en bild av samma objekt före påbörjad undersökning.

Dock; för den som läser inslaget i sin helhet uppdagas det med all önskvärd tydlighet att så inte alls är fallet: *"Härovan återges några bilder från utgrävningarna. Det var meningen att bilderna skulle publicerats i samband med tidigare artiklar, men genom ett missöde med klischéställningen har en liten försening skett. De torde i alla fall kunna påräkna ett visst intresse."* I denna mening ligger troligen också förklaringen till varför bilder från 1923 års sejour (fotot 5/8 från Vessingehögen och fotot 16/8 från Påarp) har illustrerat de gångna veckornas artiklar; eftersom man inte kunde rastrera nytagna foton valde man helt enkelt att återanvända gamla. Hur den felaktiga uppgiften om undersökningen har lyckats leta sig in i museets bildarkiv är och förblir dock en gåta.

Här måste jag återigen stanna upp och återkoppla till fotot. Arne och Ewald har löpt som en tråd genom artikeln, men även de två andra herrarnas närvaro kan vara av intresse att diskutera.

John af Klercker var docent i botanik med ett brinnande intresse för arkeologi och byggde i sitt hem i Skanör upp ett eget museum med paleolitiska fynd från England och neolitiska fynd från Sverige. Dessa samlingar skänktes av hans änka till SHM efter hans död (Arne 1932).

Arkeologen Knut Kjellmark var liksom af Klercker född 1866 och hade, innan han sadlade om till arkeologi, avlagt en licentiatexamen i botanik och geologi 1898. Kjellmark var, precis som Victor Ewald, Riksantikvariens ombud i områden kring Växjötrakten. Framförallt brann han för stenåldern, såväl mesolitikum som neolitikum (inte minst hällkistor) – och det var även kring detta han disputerade (Bagge 1944).

Det finns dock inga som helst indikationer på att vare sig Kjellmark eller af Klercker deltog i Arnes Laholmsundersökningar. Sannolikt var de bara på besök, kanske hitlockade av de fantastiska neolitiska fynden i Vessingehögen och sannolikt var det bara en ren slump att HP-fotografens besök i Nyby råkade sammanfalla med deras. En intressant knorr – dock enbart en vild gissning av mig – tål att nämnas i detta sammanhang. Som tidigare nämnts skrev ju Ewald att jordprover insamlades i Gröthögen i Tjärby. Mig veterligen analyserades aldrig proverna, men gissningsvis såddes fröet till denna provtagning via dessa två botaniker/arkeologers besök endast tre dagar tidigare.

T. J. Arnes sejour i Laholm var över för denna gång. Förutom de här beskrivna undersökningarna framgår det av Riksantikvariens årsredogörelse att han under besöket även hann fortsätta med de omfattande inventeringar runt om i Halland som pågått även under de två föregående åren. Dock är det lite oklart vilka lämningar som inventerades vilket år (Curman 1924). Oavsett så slås man av vilket halsbrytande tempo som

hölls – fyra undersökta gravhögar på två veckor är inget som nutidens arkeologer ens skulle våga fundera på!

Arne återkom till Laholmstrakten sommaren 1925 och valde då att rikta sitt fokus mot Horsabjärs gravfält i Norra Skogaby, Veinge socken, där han under juni månad undersökte fyra gravar med gravgömmor från brons- och järnåldern (Ewald 1929:164ff). Några insatser i Kung Ises hög blev det dock inte. Kanske insåg han – vis av erfarenheterna från Vessingehögen – att en undersökning av Ise skulle bli alltför omfattande och kräva minst två säsonger arbete att genomföra, eller kanske var det så att de efterfrågade mecenaterna uteblev. Så vitt jag vet blev detta också Arnes sista undersökningssejour i Halland. Arnes, Ewalds – och även mecenaten Bergers – banor skulle dock komma att korsas igen redan året därpå. Hösten 1926 undersökte Ewald tillsammans med arkeologen Folke Hansen ett antal gravar i Hasslövs socken, varav en av dem var den sedermera rikskända Lugnarohögen. Denna höst och vinter fungerade Arne som t.f. Riksantikvarie då Sigurd Curman befann sig i Hamburg. Det blev således Arne som – på inrådan av Curman – den 22/11 1926 kom att skriva under beslutet rörande rekonstruktionsarbetet (uppförandet av cementkupolen och anläggandet av den hemliga gången mellan stugan och graven) av Lugnarohögen, ett projekt som för övrigt delfinansierades av Edward L:son Berger (Wranning 2006:16ff, 22).

Summering

Nej, Kung Ises hög undersöktes inte av T. J. Arne 1924 och har heller inte undersökts vetenskapligt vare sig innan eller efter. Grunden till denna felaktiga uppgift kan eventuellt bottna i ett missöde med bildåtergivningen i Hallandspostens löpande refererat av Arnes grävningar i Laholmstrakten den sommaren. Hur denna felaktighet även har lyckats leta sig in i museets bildarkiv är och förblir dock en gåta.

Ett fynd – en svärdsknapp från p. II – sägs härröra från en skattgrävning i högen år 1851. Uppgifterna känns dock något osäkra, inte minst med tanke på knappens tidiga datering. Ett bronsföremål från p. II torde snarast förväntas i en primärgrav – inte i en ytligt liggande, lättåtkomlig sekundärgrav – vilket således också torde ha inneburit *mycket* omfattande grävande i den fem meter höga högen (knappast något en skattsökande dräng hade mäktat med i en hast).

Inte heller Påarpsgravfältet undersöktes denna sommar trots påståenden om detta i HP. Dock karterade Arne delar av gravfältet året dessförinnan. Däremot delundersöktes två gravhögar i Nyby (varav den enas dåvarande namn *Mellomhögen* numera förefaller ha råkat tillfalla en annan, närliggande hög), en i Tjärby och grävningarna i den stora Vessingehögen avslutades. Den sistnämndas undersökningsår brukar anges till 1922–1923, men det är nu alldeles tydligt att man alltså även fortsatte under ett par dagar 1924.

Efterord – Kung Ise och räven

I samband med metalldetekteringar i Köpinge, inom ramen för Kulturmiljö Hallands LAHUND-projekt, gjordes våren 2018 ett intressant nytt fynd i åkern omedelbart söder om Kung Ises hög. En oförvägen räv, uppenbarligen helt oberörd av sägnerna om Kung Ises ”hämnd”, hade vid sitt ivriga grytgrävande i gravhögen råkat sprätta ut en synnerligen välbevarad fibula från p. III, med all sannolikt härrörande från en sekundärgrav i högen. Än vilar Kung Ise på oanade hemligheter!

Nyligen upptäckt fibula från Kung Ises hög. Foto: Anders Andersson.

Referenser

- Arne, Ture J:son. 1930. Victor Ewald. *Fornvännen*, årgång 25. Stockholm.
- Arne, Ture J:son. 1937. En gåva till Statens Historiska Museum. *Fornvännen*, årgång 32. Stockholm.
- Bagge, Axel. 1944. In Memoriam Knut Kjellmark. *Fornvännen*, årgång 39. Stockholm.
- Bjuggner, L., Persson, E., Rosengren, E., Wranning, P. 2003. LAHUND – Landsantikvariens Laholmsundersökningar. En pilotstudie i Ösarp och Köpinge. I: Rosengren, E. (Red.). *Utskrift 7*, s. 50–75. Halmstad.
- Bjuggner, L., Pålsson, J., Rosengren, E., Wranning, P. 2010. LAHUND – Laholmsundersökningarna. En rapport från en pågående undersökning. I: Häggström, L. (Red.). *Utskrift 10*, s. 41–74. Halmstad.
- Carlie, Lennart. 2002. Fornlämningar och sägner. I: Andreasson, Gullvi & Berntsson Melin, Eva (Red.). *I drakslingornas land – sägner & folktro från Halland*. Hallands bildningsförbund/halländska hembygdsrörelsen och Länsmuseet Varberg.
- Carlie, Lennart. 1998. Rannsakningar efter antikviteter – Ett antikvariskt projekt i Halland Anno 1668. I: Bjerling, K B., Nilsson, K., Bengtsson, H. (Red.). *Föreningen Gamla Halmstads Årsbok 1998. Sjuttiofemte årgången*, s. 78–89. Halmstad.

- Curman, Sigurd. 1924. Riksantikvariens årsberättelse för år 1924. *Fornvännen*, årgång 19. Stockholm.
- Ewald, Victor. 1928. *Fasta Fornminnen i Höks härad. För "Sydhalland"*. Theo Lundbergs Boktryckeri, Laholm.
- Ewald, Victor. 1929. *Fornlämningar i Höks härad. För "Sydhalland". IV delen*. Theo Lundbergs Boktryckeri, Laholm.
- Janse, Otto. 1923. Riksantikvariens årsberättelse för år 1922. *Fornvännen*, årgång 18. Stockholm.
- Janse, Otto. 1923. Riksantikvariens årsberättelse för år 1923. *Fornvännen*, årgång 18. Stockholm.
- Jansson, Ingmar. 2020. Ture Johnsson Arne (1879–1965). I: Gräslund, Ann-Sofie (Red.). *Svenska arkeologer*. Acta Academiae Regiae Gustavi Adolphi CLVIII. Kungl. Gustav Adolfs Akademien för svensk folkkultur. Uppsala.
- Lundborg, Lennart. 1969. Kyrkoherde Victor Ewald som arkeolog. Till 100-årsminnet av hans födelse. *Halland*, årgång 52. Halmstad.
- Lundborg, Lennart. 1972. *Undersökningar av bronsåldershögar och bronsåldersgravar i södra Halland. Höks, Tönnersjö och Halmstads härad under åren 1854–1970*. Hallands Museum, 2. Halmstad.
- Oldeberg, Andreas, 1976. *Die Ältere Metallzeit in Schweden*. Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien.
- Montelius, Oscar. 1917. *Minnen från vår Forntid*. Stockholm.
- Perneby, Åsa. 2003a. *Sofieroleden*. Arkeologisk utredning. Laholm, Altona 2:1 m.fl. Stiftelsen Hallands läns museer, Landsantikvarien. Arkivrapport.
- Perneby, Åsa. 2003b. *I vägen för vägen. Flatmarksgravar från förromersk järnålder, äldre hälvägssystem och boplatslämningar vid Örelid, Altona*. Arkeologisk förundersökning 2003. Halland, Laholm, Altona 2:1 m.fl. Hallands läns museer, Landsantikvarien. Arkivrapport.
- Stahre, Nils-Gustaf. 1992. *Rannsakningar efter antikviteter. Band III*. Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien. Stockholm.
- Viking, Ulf & Fors, Tina 1995. *Ösarp – Vikingatida och tidigmedeltida agrarbebyggelse i södra Halland*. RAÄ 197, Ösarp 1:21, 2:15, Laholms lfs, Halland. Arkeologisk undersökning 1993. Stiftelsen Hallands läns museer, Landsantikvarien.
- Wranning, P. 2006. Lugnarohögen – en grav med dubbel historia. Hur en skeppssättning i hög från yngre bronsålder anlades, återupptäcktes och rekonstruerades. Rosengren, E. (red). *Utskrift* 8, s. 130–171. Halmstad.
- Wranning, Per. 2015. Wranning, P. 2015. *Tjärby – Lokala sedvänjor och långväga kontakter. Förromersk grav- och byggnadsskick ur ett halländskt perspektiv*. GOTARC series B, Gothenburg Archaeological Theses 67/Hallands läns museers Skriftserie No 12. Göteborg/Halmstad.

Tack till Andreas Johansson, Hallands Konstmuseum för framtagande av artiklarna från Hallandsposten!

Författarpresentation

Åsa Axberg är museilektor vid Hallands kulturhistoriska museum.

Lena Bjugger, arkeolog, tidigare anställd vid Kulturmiljö Halland.

Monica Bülow Björk, tidigare anställd på arkeologiska avdelningen på Kulturmiljö Halland. Korrekturläste, formgav och arkiverade arkeologiska rapporter.

Pär Connelid är historisk-geograf och agrarhistoriker. Arbetar med odlingslandskapets historia från bronsålder och framåt. Verksam med egna företaget KULA AB. KULA@kulturgeografi.se

Fil.mag Johan Dahnberg är intendent vid Hallands Konstmuseum.

Johan.dahnberg@hallandskonstmuseum.se

Mats Folkesson, länsantikvarie i Halland 1996–2011. mats.kulturmiljomediam@gmail.com

Professor Joakim Goldhahn innehar Rock Art Australia Ian Potter Kimberley Chair vid Centre for Rock Art Research + Management vid University of Western Australia, Perth. e: joakim.goldhahn@uwa.edu.au

Bo Gräslund är professor emeritus i arkeologi vid Uppsala universitet.

bo.graslund@arkeologi.uu.se

Fil Dr Christer Gustafsson är professor i Kulturvård vid Uppsala universitet

christer.gustafsson@konstvet.uu.se

Stefan Gustafsson, illustratör. Verksam i egna firman Utblick Media i Halland AB.

utblickmedia@gmail.com

Fil Dr Leif Häggström är arkeolog och arbetar vid samlingsenheten, Hallands Kulturhistoriska Museum,

Leif.haggstrom@kulturmiljohalland.se

Sven Lundström, museichef vid Länsmuseet Halmstad/Hallands konstmuseum 2000–2015.

sven.lundstrom@icloud.com

Lars Lundqvist är verksamhetsutvecklare – digitalt kulturarv, arkeolog, avdelningen för kulturarvsutveckling, Riksantikvarieämbetet. lars.lundqvist@outlook.com

Fil Dr Carl Persson är arkeolog vid Fornforskaren AB. carlfornforskaren@gmail.com

Erik Rosengren är tidigare chef för Kulturmiljö Halland.

Fil Dr Bo Strömberg är privatforskare. Har tidigare varit arkeolog vid RAÄ UV och Landsantikvarien Hallands läns museer, samt tidigare antikvarie vid Länsstyrelsen i Hallands län

Stina Tegnhed är arkeolog vid Kulturmiljö Halland, Hallands kulturhistoriska museum.

stina.tegnhed@kulturmiljohalland.se

Clas Tollin fil dr i kulturgeografi, docent i agrarhistoria. Verksam som lärare och forskare vid SLU Ultuna. Clas.Tollin@slu.se

Fil Dr Ådel Vestbø-Franzén är kulturgeograf och arbetar som antikvarie vid Jönköpings läns museum.

Aadel.franzen@jkgplm.se

Fil Dr Per Wranning är arkeolog och chef vid arkeologiska enheten, Kulturmiljö Halland.

per.wranning@kulturmiljohalland.se

Gisela Ängeby är arkeolog vid Arkeologerna i Mölndal, Statens historiska museer.

gisela.angeby@arkeologerna.com

Utskrift 18 bjuder på ett brett innehåll, en lockande blandning av arkeologi, kulturgeografi, kulturmiljö- och byggnadsvård, konst och historia.

Kort och gott en brokigt blandad bukett!

Numret är en vänbok tillägnad kulturprofilen och före detta länsantikvarien Lennart Lundborg på hans 90-årsdag. I sammanlagt arton bidrag presenterar ett tjugotal författare såväl nya spännande forskningsrön som intressanta tillbakablickar på äldre projekt och reflektioner kring händelser. Merparten har en tydlig koppling till Halland och samtliga bidrags gemensamma nämnare är att de alla är skrivna till Lennart.

Vi hoppas att denna rikt blandade artikelbukett i kombination med den genomgående varma berättartonen ska erbjuda läsaren mycket glädje och kanske även en och annan ny kunskap!

KULTURMILJÖ
HALLAND

EN DEL AV HALLANDS KULTURHISTORISKA MUSEUM